

Jeppe Aakjærs tale om fremtidens bondehjem

Taler

Jeppe Aakjær
Digter og forfatter

Dato

8. september 1918

Sted

Aarhus

Fremtidens bondehjem

Mine Tilhørere!

For nogle Aar tilbage kunde man hyppig høre den Husmand, der vovede sig frem i den offentlige Debat, indlede sin Tale med de Ord: „Ja, a er jo bare en sølle Husmand.“ Det var i den Tidsperiode, da Husmandshjemmene præsenterede sig som en Række skjæve Hytter med store Huller i Straataget, saa Lægterne saas som et stort elendigt Dyrs blottede Ribben; de krogede Stolper stod og haltede i Lervæggen, som led de af Forfangenhed, mens Husets eneste Skorsten lignede en gammel skimlet Uldhat, som man har slaet oven i Pulden med et Boldtræ. Og til Huset svarede dets Beboere: Moderen maatte Dagen lang sidde hos Koen i Vejgrøften; Børnene, de mindste, gik og dulrede omkring hende, meget pjaltede og altid sultne som Graaspurve; saa snart de kunde løfte blot en middelstor Tøjrekølle, da væk fra Reden med dem, ud at tjene hos Gaardmændene, ind i Karlekammer-Raaheden; mangelfuld Skolegang, altfor lidt Søvn til Smaapurke, der ligesom Kyllinger trænger til beskyttende Vinger og Modervarme. Og saa Husmanden selv. Hvordan var han? Ja, til daglig var han ude at „affensere“, for hjemme var der intet at hitte; saa maatte han ud paa Herregaarden og ha' det Arbejde, som andre havde levnet, fordi det faldt dem for svært. Og saadan blev han tidlig sløvet og overkjørt, som Heste, der staar over i Koderne. Men paa Valgdagene, da var han en Karl! Da var det næsten, som Herremanden behandlede ham som sin Lige. Det kunde godt hænde, at han kunde gaa hen og slaa ham paa Skulderen og sige saadan noget, som at han havde al mulig Respekt for ham; det gik maaske vor Husmand til Hovedet, for han var ellers ikke til daglig forvænnet med Herremandens Respekt. Men altsaa — paa Valgdagen — ja, Herremanden gav ham vel ikke just Plads paa Sædet ved siden af sig — men forøvrigt en pæn Plads — paa Vognens Bagsmække, med

Benene bagud, saa de ikke var nogen i Vejen. Saadan har jeg i min Barndom set Husmændene blive kjørt baglæns til Valgstedet af baade Herremænd og Storbønder for i Fællesskab med det høje Hartkorn at stemme deres egne dyreste Livsinteresser ned.

Naar man saa efter endt Valghandling saa en saadan Klynge Husmænd staa paa Torvet efter at have faaet Varme under Næsen af den tændte Stumppe og en stærkbrygget Kaffe knægt i enhver af Fedtlæderstøvlerne, kunde man skjønde af hele deres Tale og Adfærd, deres Mine og uskrømte Meningstilkjendegivelse, at de syntes, de havde udført en særlig fortjenstfuld Gjerning ved at vise den Kandidat Vintervejen, der hævdede de demokratiske Principper, især da hvis han var erklæret Socialdemokrat, da kjendte deres Sejrsglæde ingen Grænser ved at have kværket en saadan.

Jeg vil ikke sige, at hverken den Hustype eller den Husmandstype, som jeg her har tegnet, overalt hører til de nu uddøde Arter; desværre, nej! Omkring Herregaardene findes der endnu altfor mange simple og usle Husmandsboliger, og rundt om i det ganske Land tænker endnu altfor mange Husmænd afstumpet og bornert og stemmer paa Valgdagene stik imod deres egne soleklare Livs-Interesser. Men en anden og mere magtfuld Type har dog i den sidste Menneskealder vundet Terræn og sat sine uudslettelige Spor i dansk Land- og Samfundsliv. De krogede Hyttestolper har rettet sig eller er blevet erstattet af solid Grundmur, ogsaa mange krogede Husmandsrygge har rettet sig og er blevet afløst af en rankere, mere fodlet Type.

Tusinder af venlige Smaahjem, røde og hvide som Landets nationale Farver er, har spredt sig i Kløvermarken og ydet Rammer om et lykkeligt Husliv om end endnu i al Tarvelighed. Børnene bliver nu som mindre hjemme hos Forældrene for først efter Konfirmationen at komme ud at tjene, og Koen tager ikke længere til Takke med Vejgrøftens Tidsler eller Naboens Brændenælder, men staaer hjemme i den lune Baas og tygger eget Kraftfoder eller gnasker Kaalrabi og Runkelroer af Husmandsloddens egen Avl. — Saa langt er alt vel. Naar nu bare Husmandstanden vil vise klog Selvbeherskelse og ikke falde for den Fristelse, som efter min Formening har hindret Gaardmandsklassen i at faa dens Evner til harmonisk Udfoldelse: nemlig denne Klasses alt beherskende Jordbegjærlighed.

Det ideale Bondehjem, det er i mine øjne det, som ejes af den Husmand, der har 10 à 15 Tdr. god Muldland; ved en dygtig, intens Drift vilde en saadan Ejendom

formodentlig indbringe sin Dyrker noget nær det samme som Gjennemsnittet af det, de danske Gaardmænd faar ind af deres langt mere vidtløftige Jorder, og det uden de Skuffelser og dybe Ærgrelser, som Gaardmanden som oftest maa friste, fordi han gaber over meget mere, end han kan tygge. — Jeg taler jo ikke helt uden Erfaringer i de Sager. Jeg er opdraget i et fattigt Gaardmandshjem, hvor jeg levede og arbejdede i Driften til mit 18de Aar. Jeg har aldrig ret længe ad Gangen været løsrevet fra Bondens Gjærning. I de sidste ti Aar har jeg selv ejet Gaard og prøvet alle Glæder og Skuffelser ved at være vokset sammen med et Stykke dansk Jord. Og jeg er da kommet til det Resultat, at til Trods for, at vor Bonde har forvandlet sig til en ren Jordrotte, der har ladet en Hoben af Menneskets herligste Evner visne og dø for énsidigt at hellige sig Jorden og sit Kvæg, saa naar han dog ikke at løfte mere end en Brøkdal af sin Jords Skatte — og dem løfter han gennemgaaende uden Glæde og uden Tak. — Jeg har uddannet mig den Teori, at det, der gaar i Skudderudder paa en almindelig Herregaard, det kunde en Bondegaard leve af, og det, der gaar i Vasken for en Gaardmand, det kunde en Middel-Husmand med Familie leve af. Men egentlig er Sløseriet vist langt større.

Nej, den danske Jord bliver ofte misbrugt og skaber altfor faa lykkelige Mennesker. Lad os begynde ved Storgodserne. Er det ikke øjensynligt, at her er noget pilraaddent ved Systemet; en Mand ejer f. Eks. et Gods paa flere Tusinde Tønder Land, hvoraf han aldrig selv har vendt saa meget som en Spadefuld. Det giver Overdaadighed til en eneste Familie og Sulteføde og de usleste Kaar til alle dem, der maa udføre Arbejdet. Paa hele det mægtige Gods vil vi næppe finde ét lykkeligt Menneske, end ikke Godsejeren selv; thi Overdaadighed skaber lige saa lidt Lykke som Halvsult og Afsavn. Og for at nævne det med det samme: Er det ikke forbavsende, saa faa Godsejere eller Godsejersønner der i det sidste Aarhundrede har gjort nogen Indsats i vort Kulturliv? Kan De blandt danske Godsejersønner nævne mig en eneste betydelig Digter, Kunstner, Videnskabsmand, Opfinder; gives ikke! Hartkornet synes at slaa sine Besiddere med Goldhed ligesom Overfodring i Dyr- og Plantelivet. Man vilde da aldeles ikke gjøre Godsejerne nogen Uret ved at berøve dem deres Jordprivilegier, de vilde tværtimod ad den Vej maaske atter komme i Besiddelse af deres grundmenneskelige Evner. Det eneste Omraade, hvor de har udmærket sig, er i Politik, men det skyldes deres Hartkorn og sandelig ikke nogen som helst Aandsoverlegenhed. Her er Forholdet mellem Jorden og dens Ejere en ren Absurditet; det har da ogsaa vist sig Gang paa Gang, at naar Udstykningsforeningerne har kjøbt en Stor godsbesidder ud af Reden, har

formaaet at vriste hans Knokkelhaand bort fra Jorden, har Hundrede, ja Tusinde kunnet leve taaleligt smukt der, hvor den ene levede med Fallitten over Hovedet.

Men selv om vi bevæger os ned ad Stigen til Samfundslag, hvor Jordophobningen ikke har antaget saa groteske Former, f. Eks. hos vor Proprietær- og Gaardmandsstand, saa er der dog næppe en af denne Klasse, der ikke maatte ønske, at han var vel af med Halvparten eller endnu større Brøkdele af sin Jord. — Det burde sættes op som det første Bud i vor Bondes Katekismus: Du skal ikke tage saa megen Jord paa Skovlen, at du knækker Skaftet! Den Jord, som du ikke kan behandle ordentlig, den bliver dig kun til Plage og Vanære, ligesom den Fure, der er taget for tyk, vælter tilbage igjen.

Fordi en Række Jordpugere, ikke bare blandt Herremændene, men sandelig ogsaa i Gaardmandsstanden, har revet langt mere Jord til sig, end de paa nogen Maade kan magte, maa Ti-, ja Hundredtusinde alene i vort lille Land gaa og lede efter deres Føde uden altid at finde den, maa gaa og gøre sig ringe for en fattig Dagløn paa Herregaarden, maa døje et Karlekammers Uhygge og Uhumskheder, maa gaa i Tusindvis til Byerne for at tilbyde deres landlige Næver til Maskinherrerne derinde eller lade sig jage i Flokkevis til Amerikas Prærier, hvor de for altid er tabt for dansk Samfund.

Der skrives meget i vore Blade og Tidsskrifter om det rationelle Landbrug, derved maa vel forstaas en vis ideel Behandling af Jorden og dens Besætning. Har De nogetsteds truffet nævnte Landbrug, for jeg har ikke. Jeg tænker, det er med det som med Prinsen i Eventyrene: vi læser gjerne om ham og synes, han er en farlig Karl, alt det, han kan hekse op af Hatten; men vi gjør os aldrig noget Haab om at træffe et saadant Menneske i Virkelighedens Verden. Hvor kan der tales om rationelt Landbrug paa dansk Gaardmandsjord, efter at vi i vor Uforstand har jaget Arbejdskraften mod Byerne eller til fjerne Lande? Jeg er af den Formening, at om der kunde vedtages en Lov, efter hvilken Maximum af Jordbesidelse eller Jordforpagtning var 20 Tønder Land, da vilde vi fra en saadan Reform kunne datere en ny Æra, der vilde gjøre Epoke i vort Landbrug, i vor Kultur, i vor Moral, ja, i hele vort Samfundsliv.

Nej, I Husmænd, I skal ikke misunde Gaardmanden. Han er kun tilsyneladende en lykkelig Mand, inderst inde ret ofte en forgræmmed Mand, en Mand, der er blevet løftet af sine Hængsler og ikke kan komme paa dem igjen, langt fra en

lykkelig Mand. Penge tjener han for Tiden — ja, som Smuld — men ikke fordi hans Dygtighed er steget saa kolossalt i de senere Aaringer, nej, men paa Grund af dette mystiske, som man kalder Konjunkturerne. Vor Bonde kommer i disse Dage lige saa let til Penge, som man i min Barndom fortalte om Frimurerne: naar saadan en Frimurer i Midnattens Time gik ud i sin Skorsten og holdt en Sæk i Vejret, saa styrtede Fanden en hel Skjæppe Sølvpenge ned i den. Saa mystisk let kommer mangan en Bonde nu til store Indtægter. Og endda hører man ham ikke sjældent raabe op gennem Skorstenen, at han fik for lidt i Sækken!

Det er nu ikke altsammen godt med de Penge, der saadan daler ned gennem Skorstenen. Der er mere Forslag i dem, man er kommet til ved eget, trofast Arbejde. De har hørt fortælle om den vilde Jagt, der fo'r i Luften ved Nattetide. Det hændte, at den paa sin vilde Kehraus forsøgte at række den Vejfarende Penge, og enkelte Letsindige rakte Haanden ud og tog mod Skjærven; men da viste det sig, at Pengene var gloende og brændte Modtageren igjennem Haanden. Den vilde Jagt — jo, den behøver vi ikke at tage fejl af i øjeblikket, Krigens vilde Jagt, der er lige ved at forvandle vor Klode til en Stjerne, rødere end Mars. Og Krigen rækker sine Blodpenge frem, men jeg er bange for, at ogsaa de skal brænde os igjennem Haanden, med andre ord: at de skal bringe ubodelig Fordærv i Stedet for Lykke og Fordel. — Jeg har dog næppe nødig at advare den danske Husmand imod Pengenes Forførelse; det er næppe ad den Vej, han skal blive fordærvet. Det maa da være ham en Trøst, at der er andre langt tryggere og ædlere Veje til Lykken end gennem Penge.

Som sagt, Gaardmandens Lykke og Arbejdsglæde forødes ved hans Begjærlighed. Han gaar i Hilde i det, som det hedder; den Jord, man har for meget, bliver en Klods ved ens Sko, en Slavekugle, som sinker ens Fart. Han skal bestandig drive den med fremmed Hjælp, med Tjenestefolk, han bliver Arbejdsgiver, en Slags Slavefoged, der faar noget af den Races Brutalitet i Optræden og Tankegang. Tyendeforholdet bliver Aar for Aar vanskeligere, fordi det egentlig ikke er Menneskenes Bestemmelse at skulle tjene andre, men snarest muligt at erhverve selvstændigt Hjem for sig selv. Og efterhaanden som Vanskelighederne stiger, stiger Gaardejerens Forbitrelse; han ser en fjendtlig Magt i sine egne Tjenestefolk, og med Rette, han er nemlig de fleste Steder ophørt med at gaa Side om Side med dem under Arbejdet, hans mange Foreninger, hans tids og helbredsspildende Ædegilder, Sammenkomster, Kortpartier, hans offentlige Svinkeærinder baade her og der gjør ham mere og

mere fremmed for hans Folk, hans Hjem og Bedrift, saa han kommer til at staa for Folkene mere som en Kommandersergent end en Arbejdskammerat, hvad han var i Fortiden, inden han helt havde taget Moden op efter Fabrikssystemet. Saadan vider sig Kløften dybere og dybere mellem Gaardmanden og hans Tyende; de bliver Organisationsmedlemmer, han bliver forbitret, stejl og reaktionær, skjælder og smælder mod Tidens Fremskridtspartier, staaer først og fremmest Smaafolk imod, da han har lagt Mærke til, at Mod standen mod ham og hans altid kommer fra den Kant. Imens samler han Penge, naturnødvendigt — den Mand, der har megen Jord i Øjeblikket, kan ikke undgaa det — men hans Penge bringer ham ingen Glæde, for det er Penges Bestemmelse, at de skal omsættes til Aandsværdier, til sjælelig Næringsværdi, ellers kan vi ligesaa godt eje en Bunke Graasten. Penge er jo ikke noget i sig selv, det er kun Repræsentant for noget, de staaer i Stedet for noget, og der lader de fleste dem staa (f. Eks. i en Sparekasse), til Ejeren kreperer uden nogen Sinde at have faaet Pengene omsat til andet end Mad og Drikke og et Par Bukser til Julehøjtiden. Det, synes jeg, er noget af det sørgmodigste, at vor velhavende og ogsaa velbegavede Gaardmandsstand ikke i nogen nævneværdig Grad har formaaet at forvandle Kapitalen til sjælelig Værdi, til Aandsnæring og Aandsforfinelse, men det ligger atter i, at de har ikke Tid til det, deres Jord har opslugt dem, længe før Præsten har kastet de tre Skuffer paa dem, og Hundreder af skjønne Evner til at nyde god Læsning, god Kunst, skøn Natur, puttes i Graven sammen med dem uden nogen Sinde at have faaet den ringeste Udfoldelse.

Det vil jeg sige til I Husmænd: Kan I faa nogle Penge til overs — og det kan I — saa brug dem paa jeres Børns Udvikling; det er aldrig mere end en lille Eventyrbog foræret din lille Søn til Fødselsdagen — den Dag kunde komme, da han vil være dig mere taknemmelig for denne Bog end for en Sparekassebog paa 1000 Rigsdaler! Jeg har sjælden hørt, at Penge har revolutioneret noget i et Menneskeliv, men jeg kjender Mennesker, hvem en Bog har været som en Brand i Sjælen. Jeg kunde nævne Øjeblikke i mit Liv, hvor en Bog kastede mig om i en helt ny Plan, saa jeg ved denne Bog saa min Fremtidsvej som under Nordlysflammer. Saadan en Magt kan der være i det, der rammer Sjælen, i Modsætning til det, der blot rammer Sulet.

Og kun mod Sulet, deres eget og deres Kvægs, sigter de fleste af Gaardmandsstandens Bestræbelser, hvorfor de bliver narret for Livets bedste Del. Derfor er det, jeg advarer jer mod Gaardmandens Jordbegjærlighed og deraf flydende Nødvendighed at forvandle sig selv til en kras Materialist.

I Husmænd, I kan paa en 10—12 Tdr. Land rejse det ideelle danske Hjem, der drives fuldstændig ved eders egne Hænders Arbejde; uden Anvendelse af moderne Slaver, Tyendet, som skifter, saa tidt skiftes kan; I alene kan komme til at kjende jeres Jord til Bunds, fordi næsten bogstavelig hver Haandfuld af den er gaaet gjennem eders Hænder. I alene kan komme til at holde af jeres Kreaturer, jeres Hest, som trækker saa trofast for jer, jer Kalv, som slikker jert Ærme, jer Ko, som eders Børn klapper paa den duggede Næse; I har kun saa meget, at jeres ømhed og Aarvagenhed kan naa til det altsammen. I kan beholde jeres Børn hjemme — i hvert Fald til Konfirmations alderen, saa de kan lære Arbejdet under Forældrenes Øjne og Opsigt i Stedet for at faa deres Sjæleliv forkludret i Karlekamrets Raahed; I kan have den Glæde at se jeres Hustru arbejde ved eders Side, hvad der alene er nok til at give jeres Arbejde et Skjær af Poesi frem for andres.

Vi kunde da atter her paa Husmandslodden faa det skønne Syn: Mand og Hustru i trofast Arbejde paa den samme Ager.

Og skulde I synes, jert Rige blev jer for snævert, jer Tofts Skjel for trange, da dyrk jeres Jord i Dybden, kald paa de mystiske Kræfter under Jordoverfladen; ingen dygtig og evnerig Slider har kaldt forgjæves, men har opdaget, at selv et lille Jordstykkets Ydeevne næsten er ubegrænset, naar de rette Hænder ligger om Spaden og Plovstangen.

Og hvor det materielle først var lagt i saa sundt et Leje, der vilde de sjælelige Krav indfinde sig som af sig selv. I vilde ikke ved jeres Aftensæde sidde og tærskes jeres Bord fuldt med Kortspil og Kridtbeter, I vilde ikke være den oplyste danske Bonde bare af Navn, vilde ikke bære den stort Forpligtende Titel som et tomt Skilt, man hænger paa Hornene af en Præmietyr, men I vilde i jeres Søndagstimer, i jeres Vinteraftener gaa til Bogen for at søge Løsning paa de Gaader, der evigt borer i ethvert Menneskebryst, hvad enten det dækkes af et Silkefoer eller en islandsk Trøje.

Der findes i Aarhus et stort Bibliotek — Statsbiblioteket — hvor store Bogskatte er gratis tilgængelige for alle; sørg for, at dets Bogkasser kommer i flittig Cirkulation blandt jydsk Husmænd. Ingen Mand i vort Land har længere Behov at sukke efter Viden (som i min Barndom); Bøger kan hyppig laanes gratis, og vil du eje dem, da er de ofte lige saa billige som en Kaffepunsch

og deres Virkninger betydeligt skjønnere og ædlere. I hvert Sogn er der et Sognebibliotek, hvis Værdi stiger med Beboernes Intelligens. Der er da ingen, der skal kunne undskylde det overhaandtagende Kortspil med, at man uden dette ikke kan faa Tiden til at gaa. Tiden til at gaa! Hvilket stakkels Udtryk! Her gaar vi andre og ønsker, vi havde hundrede Liv, for at vi kunde faa Tid til at sætte os ind i en Brøkdal af de lokkende Vidundere, som blinker paa vor Vej — og saa taler nogle om at faa Tiden til at gaa, som var Tiden noget fjendtligt, der skulde slaas paa Flugt; og saa kaster de nogle fedtede Spillekort i Ansigtet paa den!

I Husmænd, jeg har maaske ikke talt helt programmæssigt; det faar I tilgive mig. Jeg har søgt at tolke jer lidt af det, som jeg mente at læse mellem Linjerne i jeres Program, for det, der staar mellem Linjerne, er tidt det allerinteressanteste. Det er herligt — ja, det er en Stordaad — for jer selv og for os alle — at I har faaet Kampstandarten rejst for eders materielle Livsinteresser, men jeg har her villet pege paa Bevægelsens Sjæl, den lille Fange, som sidder med sin Dværgehammer og hamrer bag al Skæl; før en Sag har udløst sin Sjæl, før har den ikke grebet til Bunds. Eders Sags Sjæl, det er jo Lykken for de smaa Hjem; men Lykken kan ikke bygges alene paa noget materielt, vi maa have de sjælelige Værdier med ogsaa: Glæden ved Arbejdet, Harmonien i din Livsførelse, Samhørigheden mellem dig og din Jord og de Væsner, som nærer sig paa den.

Og saa vil jeg ønske for den danske Husmandsstand, at den maa komme i Forhold til en eller anden stor, bærende Tanke, der peger ud over dig selv og din Slægt. Mennesket kan ikke undvære saadanne store, almene Tanker, der tvinger hans Aasyn i Vejret, saa han standser i Furen med en Drøm i sit Øje. Da Intelligensen her i Landet i Halvfjerdserne og Firserne slap den ortodoxe Bibellære, slap kun de Tommeste derved al Tro; de Bedste greb Udviklingstanken, og den lever Intelligensen paa den Dag i Dag. Og hvad har ikke en anden stor, bærende Tanke — Socialismen — bidraget til at give Byarbejderne Rejsning og Rankhed; Socialismen er der blevet den Fattiges Religion, der bærer Individet over i Slægten, ja over i Menneskeheden, en Idé, en Broderskabsfølelse saa mægtig og omfattende, at den indspænder hele Jorden Husmandsbevægelsen er jo ikke begrænset til Danmark alene, men er en Bevægelse, der kan findes flere steder i Evropa. Hvor den ikke er naet hen, vil den sikkert komme. Hvad, om I kunde have fundet hinandens Hænder tværs over Bjerge og Have; hvad om de smaa Land-Hjem der nu hakkes af de store Ørne, var bundet inderligere sammen Evropa over — hvad vilde det ikke have

kunnet faa at betyde under en Verdens situation som den foreliggende!

Men hvad enten nu den store Sammenslutning nogen Sinde bliver til Virkelighed eller ikke, saa har Deres Bevægelse jo allerede gjort saa stor en Indsats i dansk Samfundsliv, at vi trygt kan se dens Fremtid i Møde.

Og nu, før jeg slutter:

Den, som for en Menneskealder siden færdedes i de gamle Bønderhjem og satte sin Hæl fast i de musædte, gimpende Gulvbrædder, han hørte hyppigt en fin, mystisk Klang, der silrede hen under de tunge Loftsbjælker. Hvad var det for en lys og munter Klang, der med et brød ind i vort Øre? Det var det aarhundredgamle Arvesølv inde i Bondens Skjænk, der ligesom vækkedes af Drømme bag det gamle Panel.

Dette haandgribelige Arvesølv er vel nu de fleste Steder forsvundet fra Bondens Skab. Men Arvesølvet i vor Bondes Sind? Ja, det er ikke min Natur at tale altfor pessimistisk, men de gamle Bondedyder — Bravhed, Trofasthed, Jævnhed i Sind og Sæder — skulde de nogen Sinde blive helt husvilde under Gaardmandens Tag, hvor de næppe staar helt godt til de nye Plydsesmøbler eller den øvrige Gullasch-Glimmer, saa er det mit Haab, at de skal finde et Hjem bag Husmandens solbeskinnede Gavl. — Leve den sunde, harmoniske Ligevægt, den Jævnhed i Sind og Sæder, som hidtil var danske Bønders Adelsmærke; ja leve en Husmandsstand, som ikke kjender til Orm i Kjørnehuset!

Kilde

Aakjær, J. 1985 [opr. 1918]. Fremtidens Bondehjem. Aakjær Selskabet/Thise

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Agitationstale, Debattale, Foredrag, Husmandsbevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jeppe-aakjaers-tale-om-fremtidens-bondehjem-1916>